

Közérthetőség a bíróságokon – a bíróságokba vetett bizalom erősítése

Az Országos Bírósági Hivatal (OBH) elnökének egyik stratégiai célja a bírósághoz való hozzáférés egyszerűsítése. Ennek érdekében az OBH a 2017. évet a közérthető bíróság évének szentelte azzal a céllal, hogy a bírósági szervezet írásbeli és szóbeli kommunikációjának érthetősége a lehető legjobban kiteljesedjék. Bár a közérthetőség éve eltelt, a kitűzött cél állandó, és annak égisze alatt számos, az ítélezés, az ügyfélértékelés és bírósági igazgatás területén elért eredménnyel büszkélkedhet a bírósági szervezet.

1. Közérthetőség az ítélezésben

1.1. Módszertan

1.1.1. Digitális Bíróság – határozatszerkesztés

Jelenleg az OBH [Digitális Bíróság projektje](#) az, ami a legjelentősebb mértékben hozzájárul a bírósági határozatok közérthetővé tételéhez. A projekt keretében 2019-ben ugyanis létrejön egy korszerű, jól kereshető és egységes elvek alapján felépülő bírósági határozattár, valamint korszerűsítjük a bírósági határozatszerkesztést, hogy a bírósági határozatok országosan egységes színvonalon és szerkezetben, jól kereshető közérthető struktúrában készüljenek. A határozatszerkesztő alkalmazás lehetővé fogja tenni az egységes megjelenésű, jól kereshető határozatok szerkesztését és a jogszabályok pontos megjelölését. Mindennek alapjául a Kúria „Határozatszerkesztés” vizsgálatának tárgykörében felállított joggyakorlat-elemző csoportja által összeállított Stíluskönyv, valamint a Digitális Bíróság projektben résztvevő kúriai bírák vezetésével kidolgozott és lektorált határozatszerkesztési kézikönyvek szolgálnak.

1.1.2. Benchbookok

Szintén a könnyebb és gyorsabb határozatszerkesztést teszik lehetővé a folyamatosan készülő, az új eljárásjogi jogszabályok alkalmazását elősegítő elektronikus segédletek: a benchbookok, amelyek a bírósági képzést támogató informatikai rendszeren keresztül határozatmintákkal és azok magyarázataival segítik a bírósági dolgozók munkáját. Az új polgári perrendtartáshoz kapcsolódó benchbook már elkészült, és folyamatosan bővül egy-egy speciális jogterületre vonatkozó részletes határozatmintákkal, de folyamatban van az új büntetőeljáráshoz kapcsolódó mintatár kialakítása is.

1.1.3. Nyomtatványok

Nemcsak az ítélezést, hanem az ügyfelek jogérvényesítését is jelentősen megkönnyíti, hogy – az OBH és az Igazságügyi Minisztérium együttműködésének köszönhetően – 2019. április 2-től új, sokkal rövidebb és közérthetőbb [nyomtatványokat](#) lehet használni a polgári perek során. Jelentős változás, hogy 25 oldal helyett 9 oldalas lett az új keresetlevél-nyomtatvány, de számos [egyéb olyan fejlesztés](#) is történt, amely a közérthetőséget is figyelembe véve jelentős segítséget nyújt mind az ügyfeleknek mind az ítélező bírácoknak.

2.1. Képzések

2017-ben a polgári és büntető ügyszakos bírák és igazságügyi alkalmazottak *Közérthetőség és szakszerűség a bírósági jogalkalmazásban* címmel kötelező, helyi és regionális szinten megszervezett képzésen vettek részt, ahol a Kúria Stíluskönyve alapján nyelvészek és bírák tartottak gyakorlati workshopot a határozatok közérthető szerkesztése témájában. A képzés célul tűzte ki a világos és közérthető tárgyalásvezetés és határozatszerkesztés támogatását, a közérthető jogalkalmazás erősítését, a bírósági határozatok szerkesztése témában az ismeretek bővítését és az írásos kommunikáció fejlesztését.

2017. január 31-én *képzők képzése* módszerrel központi képzést kapott az a 89 bírósági dolgozó, akik részt vettek a fenti kötelező képzések megszervezésében és lebonyolításában. A kötelező helyi képzéseket országosan 55 alkalommal rendezték meg majdnem 3.000 fő részvételével.

A közérthető kommunikáció szempontjai azóta is áthatják a bírósági képzéseket, kiemelten az Új Generáció (fogalmazók, bírósági titkárok és kezdőbírák) képzéseiben és a bírósági dolgozók soft skill képzéseiben jelennek meg a világos beszéd és az írásbeli kommunikáció közérthetőségének elvei.

2. Közérthetőség az ügyfelek tájékoztatásában

2.1. Kommunikáció az ügyfelekkel

2.1.1. Kiadványok

A bírósági működés, a szervezet megismerése és a bíróságokba vetett bizalom erősítése érdekében elengedhetetlen, hogy nagy hangsúly tevődjék az ügyfelek közérthető tájékoztatására. Így már 2017-ben kezdetét vette számos ügyfél-tájékoztató *kiadvány* tartalmi kidolgozása és elkészítése azzal a céllal, hogy a jogkereső állampolgárok a szervezettel és az eljárásokkal kapcsolatban hasznos, jól megérthető és felhasználható információkat kapjanak. A [„Bírósági Iránytű”](#) rovatban megtalálható kiadványok tájékoztatást nyújtanak a bíróságok működéséről, az ügyfélszolgálatról, a tárgyalás menetéről, a bírósági közvetítésről, de arról is, hogy mit kell tudnia annak, akit tanúként idéztek, vagy hogy hogyan kell egy keresetlevelet benyújtani.

2.1.2. Kisfilmek

A letölthető kiadványok mellett célul tűztük ki, hogy informatív, érthető animációs kisfilmek is tájékoztatást adjanak az ügyfelek számára. A Moholy-Nagy Művészeti Egyetemmel együttműködésben eddig két információs kisfilm készült el: a [„Tárgyalásra megyek...”](#) kisfilmből az ügyfél megtudhatja, mi a teendője, ha bírósági tárgyalásra idézik, míg a [„Tanúként a bíróságon...”](#) kisfilm azt mutatja be, mi a teendő tanúként egy bíróságon.

2.1.3. Megújult bírósági honlap

Az OBH azt is célul tűzte ki, hogy a közérthetőség jegyében a központi bírósági honlap is megújuljon, korszerű, áttekinthető, felhasználói-élmény központú struktúrával fogadja a látogatóit. A honlap átalakítása már 2016-ban kezdetét vette, 2018-ra pedig elkészült az új, informatívabb, egyszerűbben kezelhető weboldal, amely nagyban segíti az ügyfelek és a jogkereső állampolgárok tájékozódását is.

2.2. Sajtókommunikáció

A sajtókommunikáció közérthetősége, világossá tétele folyamatos cél a bírósági szervezetben, nagyon lényeges, hogy az igazságszolgáltatás a bírósági szervezetben dolgozók, a bírósághoz forduló ügyfelek és a széles közvélemény számára is egyaránt érthető és megismerhető legyen. Egy 2016-ban – bíróságok és újságírók részvételével – kiadott *kommunikációs kérdőív* eredményei alapján egyértelműen a közérthetőség lett a legfontosabb elvárás a bíróságok sajtókommunikációja kapcsán. Ennek érdekében az alábbi intézkedéseket tettük:

2.2.1. Sajtószóvivői és Sajtótitkári Hálózat létrehozása

A bíróságok a hálózat segítségével juttatják el üzeneteiket a sajtóhoz és az állampolgárokhoz. A hálózat tagjainak képzése épp ezért kiemelten fontos: ők fél évente 2-2 napos, gyakorlat-orientált, közérthetőség-központú [képzést](#) kapnak az egységes színvonalú, közérthető sajtókommunikáció erősítése, a szóbeli és írásbeli kommunikáció fejlesztése érdekében.

2.2.2. Közérthetően a bíróságokról munkacsoport

A Sajtószóvivői és Sajtótitkári Hálózat tagjaiból jött létre előbb a Sajtószóvivői Munkacsoport, ami 2017-től kibővülve Közérthetően a bíróságokról munkacsoportként folytatja munkáját. Célja a bíróságok külső és belső kommunikációs tevékenységének fejlesztése, a közérthető tájékoztatás elősegítése és a hálózat munkájának támogatása.

2.2.3. Együttműködés a Nemzeti Közzolgálati Egyetemmel

Még 2017-ben, a közérthetőség évében indult az a kutatási projekt, melynek célja volt, hogy a bírósági sajtóközlemények közérthetőség, médiaképesség szempontjából történő elemzése révén egy olyan gyakorlati kézikönyv szülessen, amelyet a bírósági sajtószóvivők és titkárok használhatnak munkájuk során. Így készült el 2018-ban „A bírósági szervezet sajtóközleményei a médiaképesség tükrében” című [kézikönyv](#), amely példákon keresztül vezeti rá a felhasználókat a közleményírás helyes útjára.

3. Közérthetőség a bírósági igazgatásban

3.1. Képzések

2017-ben és 2018-ban az OBH komplex vezetőképző programja keretében szinte minden törvényszéki és ítélőtáblai elnök, elnökhelyettes, kollégiumvezető és kollégiumvezető-helyettes gyakorlati képzésben részesült a közérthetőség bírósági igazgatást érintő kérdéseiben. A bírósági igazgatásban dolgozók részére pedig folyamatosak a gyakorlati alapokon nyugvó, a közérthető kommunikációt fejlesztő képzések (pl. a bíróságok Gazdasági Hivatala dolgozói, belső ellenőrei részére vagy az Országos Bírósági Hivatal valamennyi főosztálya részére).

3.2. Konferenciák

A hazai és nemzetközi tapasztalatok, jó gyakorlatok gyűjtése okán 2017 óta számos konferencia, nemzetközi rendezvény témája volt a közérthetőség. Így például 2017. január 26-án [Közintézmények közérthetősége](#) címmel az országos hatáskörű szervek kommunikációjáért felelős vezetői részére szerveztünk konferenciát, míg 2017 októberében az [V. Bíróság és kommunikáció nemzetközi konferencia](#) központi témája volt a közérthetőség. Ennek keretében 20 különböző ország külföldi és hazai résztvevői abba nyert mélyebb betekintést, hogy hogyan lehet a bírósági igazgatást, az ítélkezést és a sajtókommunikációt minél világosabbá, érthetőbbé tenni, valamint workshopokon vitatták meg a bírósági igazgatás, az ítélkezés és a sajtókommunikáció közérthetősége fejlesztésének lehetséges irányvonalait. Az így szerzett tapasztalatokat azóta is folyamatosan hasznosítjuk.

3.3. Pályázatok

A közérthetőség szempontjainak érvényesítése kiemelten fontos a pályázati kiírások során is. 2016. második felében – a közérthetőségi elvek szem előtt tartásával – teljesen átalakítottuk a [bírósági fogalmazók felvételi pályázati kiírását](#), melynek köszönhetően az érvénytelenül beadott pályázatok aránya 17%-ról 0%-ra csökkent és azóta sincs egyetlen olyan pályázat sem, amelyet érvénytelenség miatt kellene elutasítani.

A 2017. évi [Mailáth György Tudományos Pályázat](#) mottója az alábbi volt: *Érthetően és elérhetően – a közérthetőség szerepe a jogalkalmazásban – „Úgy gondolkodj, mint a bölcs, de úgy beszélj, mint az egyszerű emberek!”* (Arisztotelész). Emellett számos pályázati téma – mind 2017-ben, mind 2018-ban és 2019-ben – kapcsolódik a közérthetőséghez (pl. Közérthetőség a bírósági sajtókommunikációban, A közérthetőség érvényesülése a bírósági határozatokban, Hatékony ügyfél-tájékoztatás - közérthetőség). Az közérthetőség témájában született, díjazott dolgozatok e-book formájában [honlapunkon](#) olvashatók.

Mindezen túl közérthető [GY.I.K-ek](#) közzététele is segíti a különböző pályázatokon indulókat.

4. Közérthetőség általában, a közérthetőségi program népszerűsítése

4.1. Itthon

A bírósági igazgatás minden alkalmat megragad arra, hogy ne csak konferenciákon, hanem egyéb eseményeken is ismertté váljon a bírósági szervezet közérthetőségi programja, eredményei. Így a bírósági szervezet aktív résztvevője volt a Magyar Nyelvstratégiai Intézet által szervezett, a közigazgatási szaknyelv közérthetőségéről szóló *kerekasztal-beszélgetésnek*, de az *Igazságszolgáltatás Európai Napján* a Magyarországra akkreditált nagykövetek részére is ismertettük programunkat.

Módszerünk sikerességét az is jelzi, hogy egy együttműködési megállapodás keretében idén már másodjára tartottunk egész napos elméleti és gyakorlati [tréninget](#) a XII. kerületi önkormányzat munkavállalói részére, jó gyakorlataink és saját tapasztalataink átadásával, amely rendkívül sikeres volt a résztvevők körében.

4.2. Nemzetközi szintén

2018-ban mind a külföldi bírósági fogalmazók / bírósági titkárok / kezdő bírák részére szervezett *AIAKOS nemzetközi csereprogram*, mind a külföldi bírák részére szervezett *Short term nemzetközi csereprogram* keretében interaktív workshopot tartottuk közérthetőség témában, ahol a hazai program bemutatása mellett nemzetközi tapasztalatokat is gyűjtöttünk. Külön öröm volt, hogy a külföldi résztvevők [saját bevallásuk](#) szerint is előremutatónak, és a hazai gyakorlatba átültetésre érdemesnek tartották programunkat.